

Ohjaajakoulutusintervention vaikutus opiskelijaohjaajien itsearvioituun ohjausosaamiseen yliopistosairaalassa

SUSANNA RUUSKANEN

TtM, hoitotyön kliininen opettaja
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
Hyks Lasten ja nuorten sairaudet

ELINA KOOTA

TtM, hoitotyön kliininen opettaja
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
Hyks Akuutti

LEENA TIMONEN

THM, hoitotyön kliininen opettaja
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
Hyks Vatsakeskus

TONI HAAPA

TtM, TtT-opiskelija,
Hoitotyön kliininen opettaja
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
Hyks Leikkaussalit-, teho- ja kivunhoito

MITJA LÄÄPERI

FM, biostatistikko
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
Hyks Lasten ja nuorten sairaudet

MARIA KÄÄRIÄINEN

TtT, professori, asiantuntija
Oulun yliopisto
Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen
tutkimusyksikkö
Oulun yliopistollinen sairaala

RIITTA MERETOJA

TtT, dosentti, kehittämisspäällikkö
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
Yhtymähallinto

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida ohjaajakoulutusintervention vaikutusta opiskelijaohjaajien ohjausosaamiseen yliopistosairaalassa. Tutkimusasetelma oli kvasikokeellinen, ennen-jälkeen -asetelma. Aineisto kerättiin yhden yliopistosairaanhoitopiirin ohjaajakoulutukseen (3 op) osallistuneilta hoitotyöntekijöiltä (N=324) sähköisellä kyselyllä ennen interventiota ja neljän kuukauden kestoisen koulutusintervention jälkeen. Ohjausosaamisen muutosta mitattiin Opiskelijaohjausosaaminen-mittarilla. Vastausprosentti oli 45%. Aineisto analysoitiin kuvailevilla tunnusluvuilla ja Wilcoxonin testillä.

Ennen koulutusta ohjausosaaminen arvioitiin tyydyttäväksi sekä ohjaajan ominaisuudet ja roolit -osa-alueella hyväksi. Koulutusintervention jälkeen hyvälle osaamistasolle osaaminen nousi ohjauskeskustelun, motivaation ja ohjauksen tavoitteellisuuden osa-alueilla. Oppimisprosessin tukeminen-, opiskelijaohjauskäytännöt- ja re-

ABSTRACT

Impact of educational intervention to mentors' competence in mentoring students at the university hospital

Susanna Ruuskanen, MNSc, Clinical teacher in Nursing

Elina Koota, MNSc, Clinical teacher in Nursing

Leena Timonen, MNSc, Clinical teacher in Nursing

Toni Haapa, MNSc, Doctoral Student, Clinical teacher in Nursing

Mitja Läpäri, MSc, Biostatistician

Maria Kääräinen, PhD, Professor, consultant
Riitta Meretoja, PhD, Development Manager

The aim of this research was to evaluate the impact of educational intervention to mentors' competence in mentoring students at the university hospital. Study design was quasi-experimental, pretest and post-test. The data were collected using the electronic survey from the nursing staff of one hospital district (N=324) before and after four months' length educational intervention. The change in mentors' competence was measured by Mentors' Competence

surssit- sekä palautteen anto ja arviointi -osa-alueilla osaaminen jäi edelleen tyydyttävälle tasolle. Ohjaajakoulutusinterventiolla oli tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys itsearvioitun ohjausosaamisen tasoon kaikilla ohjausosaamisen osa-alueilla.

Koulutusinterventio lisäsi ohjausosaamisen tasoa ja muutti ohjausorientaatioita opiskelijälähtöisemmäksi. Tutkimus tuottaa tietoa ajankohdaisista ohjauksen kehittämishaasteista ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi.

Avainsanat: ohjaajat, opiskelijaohjaus, osaaminen, ohjattu harjoittelu, koulutus

Instrument. The response rate was 45%. Data was analyzed by using descriptive statistics and Wilcoxon's signed rank test.

Before intervention the respondents assessed their competence on rather fair level; on own roles and characteristics as a mentor dimensions' on good level. After the intervention, they assessed their competence in student mentoring motivation and interaction as well as goal-oriented mentoring to be a good level. Respondents assessed their competence as a fair level after the intervention of supporting student's learning, giving feedback and evaluating as well as mentoring practices and resources. Educational intervention had a statistically significant connection to mentors' self-evaluated student mentoring competence in all seven dimensions.

Student mentoring training intervention raised student counselling competence and it changed the mentoring orientation to be more student-based. This study produced actual information on student mentoring challenges. The outcomes of this study can be utilized in the developing of student mentoring training in health care organizations.

Keywords: mentors, student mentoring, competence, guided clinical training, education

Mitä tutkimusaiheesta jo tiedetään?

- Ohjaaja tarvitsee ohjauksen toteuttamisessa tietoa, taitoa, resursseja ja motivaatiota.
- Ohjaajakoulutus lisää ohjausmotivaatiota ja kehittää opiskelijaohjaustaitoa.
- Ohjaajan ohjaustaitojen kehittymisellä on vaikutusta myös opiskelijan ammatillisuuden kehittymiseen.

Mitä uutta tietoa artikkeli tuo?

- Tutkimus tuo uutta tietoa ohjaajakoulutuksen toteuttamisesta, tuloksista ja kehittämiskohteista. Ohjausosaaminen oli tutkimukseen osallistuvan hoitohenkilökunnan itsearvioinnin mukaan tyydyttävällä tasolla.
- Ohjaajille suunnattu pitkäkestoinen monimenetelmällinen ja reflektiotaitoja tukeva ohjaajakoulutusinterventio vahvisti kokonaisvaltaisesti ohjausosaamisen hallintaa.

Mikä merkitys tutkimuksella on hoitotyölle, hoitotyön koulutukselle ja johtamiselle?

- Pitkäkestoista opiskelijaohjaajakoulutusta tarvitaan vahvistamaan ohjaajien ohjausmotivaatiota, pedagogista osaamista ja ohjausprosessin kokonaisvaltaista hallintaa.
- Hoitotyön koulutuksessa tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää näyttöön perustuvassa ohjaajakoulutuksessa vastaamaan paremmin ohjausosaamisen kehittämistarpeisiin. Opiskelijoiden ohjausosaamista tulisi vahvistaa jo peruskoulutuksen aikana.
- Hoitotyön johtajat voivat hyödyntää tutkimuksen tuloksia henkilökunnan osaamisen johtamisessa ja koulutusinterventioiden suunnittelussa.

Tutkimuksen lähtökohdat

Terveysalan koulutuksen opetussuunnitelmiin sisältyy eri toimintaympäristöissä tahtuvaa ohjattua harjoittelua. Hoitotyön koulutusohjelmassa ohjattu harjoittelu käsittää kolmanneksen opiskelijan opinnoista. (OPM 2006.) Onnistunut harjoittelu on merkityksellinen opiskelijan osaamisen ja ammatillisen kehittymisen näkökulmasta (Karjalainen ym. 2015). Harjoitteluyksikön pedagoginen ilmapiiri ja ohjaussuhde ohjaajan kanssa ovat yhteydessä opiskelijan ammattipätevyyteen valmistumisvaiheessa (Kajander-Unkuri 2015). Ohjaaja vastaa opiskelijan ohjauksen jatkuvuudesta (Meretoja ym. 2006, Heale ym. 2009, Luojus 2011, Mårtensson ym. 2013). Ohjausroolin yhdistäminen hoitotyöhön voi tuottaa ohjaajalle stressiä (Omansky 2010, Carlson & Bengtsson 2015). Ohjaajan rooli on pedagogisesti vaativa (Salminen ym. 2013) ja edellyttää ohjaajalta osaamista (Jokelainen ym. 2011, Karjalainen ym. 2015, Juntunen ym. 2016, Kälkäjä ym. 2016).

Ohjauksen onnistumista edistävät ohjaajan ominaisuudet ja motivaatio ohjata opiskelijoita (Myall ym. 2008, Chang ym. 2013, Kumar & Greenhill 2016, Kälkäjä ym. 2016). Lisäksi ohjaaja tarvitsee ammatillista osaamista sekä pedagogisia taitoja että reflektioja ihmissuhdetaitoja (Jokelainen ym. 2011b, Karjalainen ym. 2015). Ohjaajan tulee tukea opiskelijan oppimisprosessia huomioimalla opiskelijan aiemmin hankittu osaaminen ja yksilölliset ohjaukseen vaikuttavat tekijät (Meretoja ym. 2006, Heale ym. 2009, Luojus 2011, Mårtensson ym. 2013). Ohjaajien on todettu osaavan tukea hyvin opiskelijan tiedollista oppimista, keskustella vastavuoroisesti sekä antaa kehittävää palautetta ja arvioida opiskelijoiden oppimista (Myall ym. 2008, Karjalainen ym. 2015). Sen sijaan ohjaajien osaaminen on ollut tyydyttävää tavoitteellisen ohjaamisen, opiskelijalähtöisen palautteenannon ja arvioinnin sekä oppimiskäsityksen tiedostamisen osalta (Karja-

lainen ym. 2015). Myös ohjaukseen käytössä olevat resurssit ohjaajat ovat arvioineet riittämättömiksi. Lisäksi ohjauskäytäntöjen ja -toimintatapojen tunnistamisessa on ollut puutteita. Ohjaajan työkokemuksen on todettu olevan yhteydessä opiskelijaohjauskäytäntöjen ja toimintatapojen ja tehtävien tuntemiseen sekä opiskelijoiden motivointiin. (Kälkäjä ym. 2016.)

Ohjausosaamisen tueksi ohjaajat tarvitsevat tavoitteellista täydennyskoulutusta (Carlson ym. 2009, Heale ym. 2009, Mårtensson ym. 2013, Wiseman 2013). Ohjaajat tarvitsevat tukea opetusmenetelmien ja teorian soveltamisessa käytäntöön (Heale ym. 2009). Opiskelijaohjaajakoulutusta tuottavat terveydenhuollon organisaatiot, oppilaitokset ja yritykset. Terveysministeriön henkilöstön ohjaajakoulutukset perustuvat Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksiin (Heinonen 2003) ja kansallisiin ohjaajakoulutussuosituksiin (PSSHP 2010).

Aiempien opiskelijaohjaajien ohjausosaamisen nykytilaa kuvaavien kyselytutkimusten perusteella ohjaajakoulutukseen osallistuminen kehittää ohjaajien ohjauskäytäntöjä, ominaisuuksia ja motivaatiota (Kälkäjä ym. 2016) sekä tietoja ja taitoja (Karjalainen ym. 2015). Ohjaajakoulutus tukee positiivista ohjaussuhdetta ja opiskelijan oppimistyylin arviointia (Henderson ym. 2006). Koulutus kehittää kykyä antaa kollegiaalista tukea, lisää luottamusta omiin taitoihin sekä ymmärrystä reflektiosta ja omasta ammatillisuudesta (Carlson & Bengtsson 2015). Näissä tutkimuksissa ei ole käytetty interventioasetelmiä eikä ohjaajakoulutuksen sisältöjä ole kuvattu. Luojuksen (2011) tutkimuksessa käytetty interventio sisälsi lyhyen ohjaajille suunnatun kahden tunnin koulutuksen ja arviointikriteerit ohjaajille opiskelijan harjoittelujakson arviointiin. Interventiolla oli vaikutusta ohjaajien asenteisiin, tavoitteelliseen ohjaukseen, positiivisen palautteen antamiseen ja arviointiyhteistyöhön.

Tutkittua tietoa ohjaajien ohjausosaamisen muutoksista interventiotutkimusasetel-

milla on varsin vähän (DeWolfe ym. 2010, Vierula ym. 2016). Tässä tutkimuksessa arvioidaan opiskelijaohjaajien ohjausosaamisen muutosta ohjaajakoulutusinterventio jälkeen yliopistosairaalassa.

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä

Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida ohjaajakoulutusinterventio vaikutusta opiskelijaohjaajien ohjausosaamiseen yliopistosairaalassa. Tutkimus vastaa seuraavaan tutkimusongelmaan: Millaista ohjausosaamista oli ennen ja jälkeen koulutusinterventio?

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimusasetelma ja aineistonkeruu

Tutkimusasetelma oli kvasikokeellinen, ennen-jälkeen-asetelma. Tutkimuksen kohderyhmän muodostivat erään yliopistosairaanhoitopiirin kolmeen erilliseen ohjaajakoulutusinterventioon vuosina 2014–2015 osallistuneet hoitotyöntekijät (N=324). Koulutukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja koulutus oli avoin sairaanhoitopiirin kaikille opiskelijaohjaajina toimiville hoitajille. Sähköinen kysely toteutettiin Questback Oy:n Digium Enterprise ohjelmalla®. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista ja vastaaminen katsottiin suostumukseksi tutkimukseen osallistumiselle. Ensimmäiseen kyselyyn vastattiin 10 päivää ennen koulutusinterventioita ja sillä pyrittiin saamaan tietoa ohjausosaamisen lähtötasosta. Neljän kuukauden mittaisen interventio jälkeen (10 päivää koulutuksen päättymisestä) tehdyllä toisella kyselyllä pyrittiin saamaan tietoa ohjausosaamisen tasosta koulutuksen jälkeen. Koulutukseen osallistuneista 45% vastasi kyselyyn (n=146).

Aineisto kerättiin Opiskelijaohjausosaaminen-mittarilla (©Kääriäinen 2012), jonka

luotettavuutta on arvioitu aikaisemmissa tutkimuksissa (Karjalainen ym. 2015, Kälkäjä ym. 2016). Opiskelijaohjaajien ohjausosaaminen rakentuu seitsemästä teoreettisesta osa-alueesta: oppimisprosessin tukeminen (23 väittämää), opiskelijaohjauskäytännöt ja resurssit (13 väittämää), palautteenanto ja arviointi (18 väittämää), ohjauksen tavoitteellisuus (11 väittämää), ohjauskeskustelu (18 väittämää), motivaatio (15 väittämää) sekä ohjaajan ominaisuudet ja roolit (24 väittämää). Vastaajat arvioivat ohjausosaamiseen liittyviä väittämiä 4-portaisella Likertasteikolla (1=täysin eri mieltä ja 4=täysin samaa mieltä). Osaamisen tason arvioimiseksi aineiston analyysiä varten alkuperäinen 4-portainen asteikko luokiteltiin Kälkäjän ym. (2016) suosituksen mukaisesti ohjausosaamisen tasoa kuvaavaksi 3-portaiseksi asteikoksi: heikko (1–2,49), tyydyttävä (2,50–3,49) ja hyvä (3,50–4).

Koulutusinterventio kuvaus

Koulutusinterventio laajuus oli kolme opintopistettä ja kokonaiskesto neljä kuukautta. Se koostui kolmesta lähiopetuspäivästä ja itsenäisestä työskentelystä. Opettajina toimi kahdeksan hoitotyön kliinistä opettajaa. Jokainen hoitotyön kliininen opettaja opetti saman osuuden kolmessa erillisessä koulutusinterventiossa, vakioidussa ajassa ja samoilla koulutusmateriaaleilla. Interventio kohdennettiin sekä uusille että kokeneille opiskelijaohjaajille. Koulutuksen kokonaistavoitteena oli, että ohjaajat ymmärtävät oman roolinsa opiskelijan yksilöllisessä oppimisprosessissa ja ammatillisen kasvun reflektiivisessä tukemisessä. Koulutuksen osatavoitteet ja sisällöt liittyivät oppimisprosessin tukemiseen, hyviin ohjauskäytänteisiin, tavoitteiden asettamiseen, palautteen antoon ja ohjaajan ominaisuuksiin. Lähiopetuspäivissä luennoitiin sisältöaiheista, käytiin ryhmäkeskusteluja muun muassa hyvän ohjaajan ominaisuuksista ja harjoiteltiin palautteen antamista ja

vastaanottamista, kirjallisen loppuarvioinnin tuottamista sekä erilaisia ohjausmenetelmiä. Itsenäinen työskentely sisälsi osallistujien oman oppimisen pohdinnan kirjaamisen ref-

lektiopäiväkirjaan. Ohjaajat pohtivat omaa oppimistaan, opittujen asioiden hyödyntämistä omaan työhön sekä uusia ideoita, joita he saivat koulutuksen aikana. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Koulutusinterventio kuvaus.

Rakenne	Osaamistavoitteet	Sisältö	Opetusmenetelmät	Ohjausosaamismittarin osa-alueet
Lähiopetus 1	Osaa tukea opiskelijaa oppimisprosessissa. Tietää opiskelijaohjauksen käytännöt ja tunnistaa eri roolit opiskelijaohjauksessa omassa organisaatiossa.	Opiskelijan harjoittelun prosessi. Sairaanhoidopiiriin ohjeet opiskelijan ohjauksessa. Opiskelijan perehdytys.	Luento-opetus	Oppimisprosessin tukeminen. Opiskelijaohjauksen käytännöt ja resurssit.
Lähiopetus 2	Osaa ohjata opiskelijaa tavoitteellisesti. Osaa antaa ja vastaanottaa palautetta. Osaa arvioida opiskelijan oppimista.	Opiskelijälähtöinen harjoittelun suunnittelu, tavoitteiden muodostaminen, palautekeskustelut, väliarviointi ja loppuarviointi.	Luento-opetus	Ohjauksen tavoitteellisuus. Palautteen anto ja arviointi.
Lähiopetus 3	Osaa tunnistaa hyvän ohjaajan ominaisuudet. Osaa käyttää ohjauskeskustelua opiskelijan oppimisen edistäjänä.	Opetus- ja ohjausmenetelmien työpajat.	Luento-opetus, ryhmäkeskustelut, ohjatut harjoitukset	Ohjaajan ominaisuudet ja roolit. Ohjauskeskustelu. Palautteen anto ja arviointi.
Itsenäinen työskentely	Motivoituu soveltamaan oppimaansa tietoa opiskelijoiden ohjauksessa sekä osaston opiskelijaohjauksen laadun kehittämisessä.	Opetussisältöjen ohjattu refleктоiminen. Opiskelijaohjauksen kehittäminen.	Reflektio-päiväkirja	Motivaatio. Palautteen anto ja arviointi. Oppimisprosessin tukeminen. Opiskelijaohjauksen käytännöt ja resurssit.

Aineiston analyysi

Aineistoa tutkittiin R-ohjelmistolla (R Core Team 2016). Aineistoa kuvattiin käyttäen frekvenssejä, prosenttilukuja, keskiarvoja ja keskihajontaa. Aineistosta tarkasteltiin koulutusinterventioon osallistuneiden henkilöiden osallistujakohtaisia muutoksia ohjausosaamisen osa-alueiden keskiarvojen mukaan (Taulukko 3). Osa-alueiden välisiä eroja tarkasteltaessa käytettiin Wilcoxonin signed rank -testiä, koska muuttujat eivät olleet normaalisti jakautuneita. Testien p-arvoille tehtiin Bonferroni korjaus. Mittarin osa-alueiden sisäistä johdonmukaisuutta

testattiin käyttäen psych-pakettia (Revelle 2017) R-ohjelmistolle.

Tutkimustulokset

Taustatiedot

Vastaajien keski-ikä oli 36,6 vuotta. Valtaosa (72%) vastaajista työskenteli sairaanhoitajana. Kahdella kolmasosalla (68%) vastaajista oli työkokemusta yli 6 vuotta. Puolet (50%) työskenteli osastoilla ja 40% toimenpideyksiköissä tai vastaavissa. (Taulukko 2.)

Taulukko 3. Ohjausosaamisen osallistujakobittaiset muutokset osa-alueiden keskiarvojen mukaan.

Ohjausosaamisen osa-alueet	ennen ka	ennen keskihajonta	jälkeen ka	jälkeen keskihajonta	erotus ka	p-arvo	Cronbachin alfa
Oppimisprosessin tukeminen	3,05	0,47	3,31	0,42	0,27	<0,001	0,94
Opiskelijaohjauksen käytännöt ja resurssit	3,14	0,45	3,39	0,36	0,25	<0,001	0,86
Palautteen anto ja arviointi	3,23	0,45	3,48	0,40	0,25	<0,001	0,94
Ohjauksen tavoitteellisuus	3,34	0,47	3,53	0,44	0,19	<0,001	0,91
Ohjauskeskustelu	3,43	0,38	3,62	0,33	0,20	<0,001	0,91
Motivaatio	3,47	0,38	3,62	0,35	0,16	<0,001	0,90
Ohjaajan ominaisuudet ja roolit	3,54	0,32	3,69	0,29	0,15	<0,001	0,92

Asteikko: heikko=1–2,49; tyydyttävä=2,50–3,49; hyvä=3,50–4

Yksikkönsä opiskelijavastaavana toimi kolmasosa (32%) vastaajista, runsas kolmasosa (37%) nimettynä lähiohjaajana ja kolmasosa (31%) opiskelijaohjaajana. Lähes puolella (47%) vastaajista oli ohjattavana yli kymmenen opiskelijaa vuodessa, runsaalla neljäsosalla (28%) 6–10 opiskelijaa ja neljäsosalla (25%) 1–5 opiskelijaa vuodessa. Joka kymmenes (13%) vastaajista oli osallistunut aiemmin vastaavanlaiseen ohjaajakoulutukseen. (Taulukko 2.) Taustamuuttujista työyksiköllä oli tilastollisesti merkitsevä yhteys palautteen antoon ja arviointiin (osasto $p=0,049$, poliklinikka $p=0,039$) sekä motivaatioon (osasto $p=0,046$).

Ohjausosaaminen ennen koulutusinterventiota ja sen jälkeen

Ennen koulutusinterventiota koulutukseen osallistujat arvioivat ohjausosaamisensa kokonaisuudessaan tyydyttäväksi ja 4 kuukauden intervention jälkeen hyväksi (ka 3,31 vs. 3,52). Opiskelijaohjausosaamisen osa-alueilla koulutukseen osallistujat arvioivat ennen koulutusinterventiota tuntevan sa hyvin, millaisia ovat ohjaajan ominaisuudet (esim. luotettava, ammatillinen, hyvä roolimalli). He arvioivat tietävänsä hyvin mitä tehtäviä (esim. opiskelijan perehdytys,

Taulukko 2. Taustatiedot ($n=146$).

	n	%
Koulutus		
Sairaanhoitaja	105	72
Kättilö	12	8
Bioanalyytikko	6	4
Röntgenhoitaja	2	1
Fysioterapeutti /toimintat./puhet.	2	1
Perushoitaja	9	6
Muu	10	7
Työkokemus		
1–5 vuotta	47	32
6–10 vuotta	37	26
>10 vuotta	61	42
Työyksikkö		
Osasto	73	50
Poliklinikka	23	16
Päivystyspoliklinikka / teho-osasto	23	16
Toimenpideyksikkö	12	8
Muu	15	10
Opiskelijoita vuodessa		
1–5	35	25
6–10	40	28
>10	68	47
Aiempi ohjaajakoulutus		
Kyllä	18	13
Ei	126	87
Rooli opiskelijaohjauksessa		
Yksikön opiskelijavastaava	46	32
Nimetty lähiohjaaja	54	37
Muu opiskelijaohjaaja	45	31

palauttekeskustelut, arvioinnit) ohjaajan rooli sisältää työyksikössä, opiskelijan oppimisprosessi huomioiden. Ohjausosaamisen osa-alueista ainoastaan ohjaajan ominaisuudet ja roolit osa-alueen keskiarvo oli hyvällä tasolla (ka 3,54). Kaikilla muilla osa-alueilla osaaminen oli tyydyttävää tasoa. (Taulukko 3.)

Koulutusintervention jälkeen ohjausosaaminen parani kaikilla osa-alueilla tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,001$). Hyväle osaamistasolle vastaajat arvioivat ohjaajan ominaisuudet ja roolit -osa-alueen (ka 3,69) lisäksi ohjausmotivaation (ka 3,62), ohjauskeskustelun (ka 3,62) sekä ohjauksen tavoitteellisuuden (ka 3,63) -osa-alueiden osaamisen. Tyydyttävälle osaamisen tasolle jäivät ohjausprosessin tukeminen (ka 3,31), opiskelijaohjauksikäytännöt ja resurssit (ka 3,39) sekä palautteen anto ja arviointi (ka 3,48). (Taulukko 3.)

Oppimisprosessin tukemisen osa-alueella muutos oli koulutusintervention jälkeen tilastollisesti erittäin merkitsevä useissa väittämissä, jotka käsittelivät ohjaajan omaa oppimiskäsitystä ja oman oppimistyylin merkitystä ohjaamiselle. Muutos oli erittäin merkitsevä myös väittämissä, jotka kuvasivat ohjaajan kykyä kannustaa opiskelijaa pohtimaan omaa oppimistaan. (Taulukko 4.)

Opiskelijaohjauksikäytäntöjen ja resurssien osa-alueella muutos koulutusintervention jälkeen oli tilastollisesti erittäin merkitsevä opiskelijaohjaajan, sekä opiskelijavastaavan tehtävien ja vastuiden osalta. Myös opiskelijoiden harjoittelun ohjausprosessin sekä yhteisesti sovittujen opiskelijaohjauksen käytäntöjen tuntemisessa omassa organisaatiossa sekä yleisesti Sosiaali- ja terveysalalla ja niiden mukaisesti toimimisessa muutos koulutusintervention jälkeen oli erittäin merkitsevä. Ymmärrys opiskelijaohjaukseen liittyvistä tehtävistä omassa työyksikössä parani ja opiskelijaohjaukseen liittyvät yleiset säännöt ja ohjeet tulivat tutuiksi ja niiden merkitys omassa työyksikössä selkiytyi. (Taulukko 4.)

Palautteen annon ja arvioinnin osa-alueella muutos koulutusintervention jälkeen oli tilastollisesti erittäin merkitsevä väittämissä, jotka käsittelivät palautteen antamista oppimisen tukena sekä itsearvioititilannetta ja sen sisältöä. Palautteen antamisen merkitys opiskelijan oppimisessa korostui koulutusintervention jälkeen. Vastaajat ymmärsivät säännöllisen palautteen tärkeyden, sekä oppivat käyttämään palautetta arvioinnin apuna. (Taulukko 4.)

Ohjauksen tavoitteellisuuden osa-alueella muutos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä väittämissä, jotka käsittelivät konkreettisesti opiskelijan ohjaamista oppimistavoitteiden laatisemassa sekä niiden saavutettavuudessa. (Taulukko 4.)

Ohjauskeskustelun osa-alueen osalta muutos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä usean väittämän osalta koulutusintervention jälkeen. Nämä väittämät koskivat opiskelijan rohkaisua kertomaan kokemuksistaan, empaattista suhtautumista opiskelijan kokemuksiin, opiskelijan kuuntelemista, havainnoimista, auttamista. Tilastollisesti erittäin merkitsevä muutos koski myös ohjaajan oman ohjausosaamisen tiedostamista, myönteistä suhtautumista ohjauskeskusteluun, taitoa aloittaa keskustelu vaikeista asioista sekä taitoa käsitellä asiat yhdessä opiskelijan kanssa. (Taulukko 4.)

Motivaatio osa-alueen osalta muutos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä väittämien osalta, jotka kuvasivat ohjaajan oman motivaation osoittamista opiskelijalle, uskoa opiskelijan kykyyn oppia sekä ohjaajan kykyä motivoida opiskelijaa paremmin. (Taulukko 4.)

Ohjaajan ominaisuudet ja roolit osa-alueella muutos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ohjaajan empaattisen suhtautumisen sekä roolimallin merkityksen ymmärtämisen osalta. Koulutusinterventio vahvisti ohjaajan ymmärrystä ohjaajan roolin vaikutuksesta opiskelijan oppimisessa. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Ohjausosaamisen tilastollisesti erittäin merkitsevä muutos koulutusintervention jälkeen ($p < 0,001$).

Ohjausosaamisen osa-alueet/ väittämät	ennen ka	jälkeen ka	p-arvo
Oppimisprosessin tukeminen			
Olen tietoinen millaiseen oppimiskäsitykseen ohjaukseni perustuu.	2,63	3,17	<0,001
Tunnistan oman tyylini oppia (esim. aktiivinen osallistuja, käytännön toteuttaja, looginen ajattelija, harkitseva tarkkailija).	3,18	3,60	<0,001
Kannustan opiskelijaa pohtimaan opeteltavia asioita muiden opiskelijoiden kanssa.	2,61	3,02	<0,001
Oppimistyylini vaikuttaa opiskelijaohjaukseeni.	3,20	3,46	<0,001
Selvitän, mikä on opiskelijan tyyli oppia asioita.	2,68	3,00	<0,001
Ohjaan opiskelijaa ammatillisen osaamisen kannalta olennaisten asioiden erottamiseen yksityiskohdista (esim. mikä tässä olennaisin tärkein asia).	3,20	3,46	<0,001
Kannustan opiskelijaa jatkamaan harjoittelussa käynnistynyttä keskustelua koulussa.	2,58	2,93	<0,001
Hyödynnän opiskelijan tekemiä virheitä oppimistilanteina.	3,10	3,37	<0,001
Käsitykseni oppimisesta vaikuttaa opiskelijaohjaukseeni.	3,12	3,40	<0,001
Kannustan opiskelijaa etsimään itse ratkaisuja eri tilanteissa.	3,19	3,45	<0,001
Ohjaan opiskelijaa pohtimaan omia oppimiskokemuksiaan.	3,00	3,34	<0,001
Opiskelijaohjaukäytännöt ja resurssit			
Tiedän opiskelijaohjaajan tehtävät ja vastuut.	3,33	3,76	<0,001
Tunnen opiskelijoiden harjoittelun ohjausprosessin omassa organisaatiossani.	3,11	3,53	<0,001
Tunnen harjoittelun ja työssäoppimisen ohjauksen laatuvaatimukset ja kriteerit sosiaali- ja terveysalalla.	2,83	3,25	<0,001
Tiedän yhteisesti sovituista opiskelijaohjauksen käytännöistä.	3,19	3,57	<0,001
Toimin yhteisten opiskelijaohjauksen käytäntöjen mukaisesti.	3,28	3,63	<0,001
Tiedän opiskelijavastaavan tehtävät ja vastuut.	3,12	3,50	<0,001
Palautteen anto ja arviointi			
Tuon esiin, että oman oppimisen arviointi voi tuoda esiin uusia ajatuksia, tunteita ja tekoja mistä opiskelija ei ole tietoinen.	2,78	3,22	<0,001
Rohkaisen opiskelijaa arvioimaan tilannetta useista näkökulmista, löytämään vaihtoehtoisia selityksiä tapahtumille.	2,81	3,19	<0,001
Rohkaisen palauttamaan mieleen kokemuksen sellaisenaan kuin se tapahtui ja arvioimaan sitä.	3,03	3,38	<0,001
Kerron ensin mikä kaikki on onnistunut.	3,29	3,59	<0,001
Tuen opiskelijaa itse arvioimaan omaa toimintaansa.	3,32	3,59	<0,001
Tarkastelen yhdessä opiskelijan kanssa, mitä ja miten toimintaa voisi kehittää.	3,34	3,59	<0,001
Ohjauksen tavoitteellisuus			
Selvitän opiskelijalle, mitä häneltä tavoitteiden saavuttamiseksi harjoittelussa odotetaan.	3,21	3,56	<0,001
Selvitän, ovatko opiskelijan asettamat oppimistavoitteet niin konkreettisia, että opiskelija tietää käytännön työtilanteissa, mitä tavoittelee ja mihin pyrkii.	3,28	3,55	<0,001
Ohjauskeskustelu			
Suhtaudun opiskelijan kokemuksiin empaattisesti.	3,58	3,80	<0,001
Rohkaisen opiskelijaa kertomaan kokemuksistaan.	3,65	3,86	<0,001
Tiedostan, että opiskelijan kokemukset ovat hänelle ainutlaatuisia ja hänen oppimisensa kannalta merkittäviä.	3,62	3,83	<0,001
Autan tarvittaessa opiskelijaa käsittelemään huolen niin, että se ei olisi oppimisen esteenä.	3,33	3,59	<0,001
Jos opiskelija ottaa keskustelussa esille häntä huolestuttavan asian (esim. opintojen keskeyttämisen), ohjaan sellaisen henkilön luokse, joka pystyy auttamaan häntä.	3,49	3,74	<0,001
Kuuntelen ja havainnoin, mitä opiskelija sanoo -myös nonverbaalisesti (esim. ilmeet eleet).	3,47	3,70	<0,001
Motivaatio			
Osoitan opiskelijalle, että uskon häneen kykyyn toimia/ottaa vastuuta työtehtävistä.	3,44	3,70	<0,001
Autan opiskelijaa löytämään itseään kiinnostavia asioita harjoittelussa.	3,13	3,38	<0,001
Annatan oman innostuksesi työhöni näkyä opiskelijalle.	3,38	3,64	<0,001
Ohjaajan ominaisuudet ja roolit			
Olen ohjaustilanteessa empaattinen opiskelijalle.	3,52	3,70	<0,001
Toimin opiskelijan roolimallina, jonka toimintaan ja ajatuksiin työstä on opiskelijalla mahdollisuus peilata omia ajatuksiaan ja toimintaansa.	3,24	3,53	<0,001

Pohdinta

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukselle saatiin tutkimuslupa kohdeorganisaatiosta ja mittarin käyttöön saatiin lupa sen käyttöoikeuden haltijalta. Tutkimukseen osallistujia tiedotettiin sekä suullisesti että kirjallisesti tutkimuksen tarkoituksesta, vapaaehtoisuudesta, luottamuksellisuudesta ja anonyymiteetin suojaamisesta. Lisäksi heille kerrottiin mahdollisuudesta vetäytyä tutkimuksesta milloin vain halutessaan. Tutkimuseettiset näkökulmat huomioitiin jokaisessa tutkimusvaiheessa (TENK 2012).

Tutkimusaineisto kerättiin yhden yliopistosairaanhoidopiiriin kolmen sisällöltään ja metodeiltaan vakioituun ohjaajakoulutusinterventioon osallistuneelta hoitotyöntekijöiltä. Koulutukseen osallistuville/osallistuneille lähetettiin sähköpostiin linkit kyselyihin. Osaamistason itsearviointi tehtiin ennen koulutusinterventiota, jolloin saatiin käsitys koulutettavien lähtötasosta. Neljän kuukauden kestoisen koulutusinterventioin jälkeen tehty itsearviointi osoitti kokonaisvaltaista ohjausosaamisen hallinnan nousua. Tutkimuksessa ei käytetty kontrolliryhmää mikä heikentää tulosten luotettavuutta. Tutkimuksen kohderyhmän muodostivat kaikki ohjaajakoulutusinterventioihin osallistuneet hoitotyöntekijät. Otokokoa ei määritelty voima-analyysin avulla. Tutkimuksessa käytettiin Opiskelijaohjausosaaminen-mittaria (©Kääriäinen 2012), jonka sisältö- ja facevaliditeetti ja sisäinen johdonmukaisuus on todettu hyväksi aikaisemmissa vastaavanlaisissa suomalaisissa tutkimuksissa (Karjalainen ym. 2015, Kälkäjä ym. 2016). Tässä tutkimuksessa aineistosta tarkasteltiin neljän kuukauden koulutusinterventioon osallistuneiden osaamistason muutoksia osa-alueiden keskiarvojen mukaan. Mittarin osa-alueiden sisäinen johdonmukaisuus oli hyvä (Cronbachin alpha arvot vaihtelivat 0,86–0,94 välillä). Tilastollisen merkitsevyyden rajana oli p -arvo $< 0,05$ ja erittäin merkitsevän rajana p -arvo $< 0,001$ (Polit & Beck 2012).

Opiskelijaohjausosaaminen-mittari (©Kääriäinen 2012) on teoreettisesti moniulotteinen ja kysymysten määrä on saattanut vaikuttaa kohtalaiseen vastausprosenttiin. Siihen on saattanut vaikuttaa myös sähköinen kysely, johon vastaaminen voi olla haasteellista kiireisessä hoitotyön arjessa. Suurin vastaajien ryhmä edusti osastotyössä toimivia sairaanhoitajia, mikä vastaa koulutuksessa olevien eri ammattiryhmien jakaumaa sairaalan eri toimintaympäristöistä tässä tutkimuksessa. Tutkimustuloksia ei voida yleistää, sillä ohjaajakoulutusten laajuus, opetusmenetelmät ja sisällöt vaihtelevat organisaatioittain.

Tulosten tarkastelua

Kolmasosa vastaajista toimi yksikkönsä opiskelijavastaavana ja kaikilla koulutettavilla oli aikaisempaa kokemusta opiskelijoiden ohjauksesta. Kokemuksesta huolimatta vastaajat arvioivat osaamisensa ennen koulutusta tyydyttäväksi. Tuloksen perusteella voidaan päätellä, että peruskoulutuksen ja työkokemuksen tuottama ohjausosaamisen taso jää suhteellisen matalaksi. Tämän tutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että vasta pitkäkestoisella ohjaajakoulutuksella saadaan toivottuja muutoksia osaamiseen.

Laadukas opiskelijaohjaus edellyttää osaavia ohjaajia. Ennen koulutusta vastaajat arvioivat osaamisensa pääosin tyydyttävälle tasolle, mikä on yhdenmukainen myös Karjalaisen (2015) ja Kälkäjän ym. (2016) tutkimustulosten kanssa. Tästä syystä ohjaustehtävä voidaan kokea haasteelliseksi ja stressaavaksi, kuten on todettu myös aikaisemmissa tutkimuksissa (Omansky 2010, Carlson & Bengtsson 2015). Ohjausosaamisen tasoa voidaan kuitenkin merkittävästi kehittää koulutusinterventioin avulla.

Koulutusinterventio oli suunnattu vahvistamaan kaikkia ohjausosaamisen teoreettisia osa-alueita. Yllättävää oli, että vaikka osaaminen vahvistui hyvälle tasolle kolmella ohjausosaamisen osa-alueella, se jäi edel-

leen tyydyttävälle tasolle kolmella ohjausosaamisen osa-alueella. Koulutusinterventioilla saavutettiin parempi osaamisen taso ohjaajan henkilökohtaisten ominaisuuksien, motivaation ja tavoitteellisten ohjausmenetelmien osa-alueilla. Koulutusinterventio jälkeen ohjausosaaminen jäi tyydyttävälle tasolle palautteen annon ja arvioinnin, opiskelijaohjauksen käytännöt ja resurssit ja oppimisprosessin tukeminen osa-alueilla, joihin interventioiden jatkokehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota. Niiden merkitys opiskelijan oppimisen edistämässä on kiistaton.

Ohjaajat suhtautuvat aikaisempien tutkimusten mukaan pääasiassa myönteisesti opiskelijaohjaukseen (Chang ym. 2013) ja koulutukseen osallistuminen lisäsi ohjaushalukkuutta (Luojus 2011). Tässä tutkimuksessa ohjaajien ohjausmotivaatio oli jo ennen interventiota lähes hyvällä tasolla. Koulutukseen ovat voineet hakeutua ne, jotka ovat opiskelijoiden ohjaamisesta kiinnostuneita. Toisaalta yllättävää oli, että osastoympäristössä työskentelevien ohjaajien motivaatio vahvistui enemmän kuin muissa toimintaympäristöissä työskentelevien ohjaajien. Monimenetelmällinen ja pitkäkestoinen reflektiotaitoja tukeva koulutusinterventio vahvisti koulutukseen osallistujien kokonaisvaltaista ohjausosaamisen hallintaa.

Oppimisen kannalta on tärkeää, että oppimisen esteenä olevat haasteet pystytään käsittelemään yhdessä ohjaajan kanssa, esimerkiksi ohjauskeskusteluissa (Killiam ym. 2010, Early-Folley ym. 2012). Opiskelijaa tukeva ohjaussuhde on todettu erityisen tärkeäksi haasteellisissa ohjaustilanteissa (Juntonen ym. 2016). Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että opiskelijaohjaajat ymmärtävät ohjausroolin tärkeyden ja heillä on siitä selkeä kuva (Bourbonnais & Kerr 2007, Myall ym. 2008). Tämän tutkimuksen tulosten mukaan vastaajat arvioivat sen vahvimaksi osaamisen alueeksi jo ennen inter-

ventiota. Ohjaajien ymmärrys omasta ohjausosaamisesta ja ohjausroolin merkityksestä luovat perustan hyvälle oppimisilmapiirille ja opiskelijan ammatillisuuden kehitymiselle.

Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimus tuo uutta tietoa opiskelijoiden ohjaajien ohjausosaamisen vahvuuksista ja ajankohtaisia kehittämishaasteita. Hoitotyöntekijöiden ohjausosaaminen oli tyydyttävällä tasolla. Tässä tutkimuksessa kuvattu pitkäkestoinen ohjaajakoulutusinterventio vahvisti kokonaisvaltaisesti ohjaajien ohjausosaamisen hyvää hallintaa. Täydennyskoulutusta tulisi tarjota kaikille opiskelijaohjaajina toimiville, sillä ohjatulla harjoittelulla on terveysalan koulutuksessa suuri painoarvo.

Ohjaajakoulutusinterventioita tulee kehittää tutkimusnäyttöön perustuen. Erityisesti ohjaajien ohjausmotivaatiota, pedagogisia taitoja sekä ohjausprosessin hallintaa tulee vahvistaa. Ohjausosaamista tulisi vahvistaa jo koulutuksen aikana, sillä opiskelijoiden ohjaaminen kuuluu kaikille.

Jatkossa on tärkeää tutkia koulutusinterventioilla saavutettujen tulosten pysyvyyttä, kustannustehokkuutta ja vaikutusta ohjausosaamiseen pitkittäistutkimusasetelmilla sekä koe-kontrolli-asetelmilla. Itsearviointin lisäksi arviointitutkimuksiin tulisi liittää opiskelijoiden näkökulma.

VASTUUALUEET

Tutkimuksen suunnittelu: SR, EK, LT, TH, RM, aineistonkeruu: SR, LT, aineiston analyysi: SR, ML, RM, käsikirjoituksen kirjoittaminen: SR, EK, LT, TH, käsikirjoituksen kommentointi: RM, MK

LÄHTEET

- Bourbonnais F.F. & Kerr E. (2007) Preceptorship a student in the final clinical placement: reflections from nurses in a Canadian Hospital. *Journal of Clinical Nursing* **16**(8), 1543–1549.
- Carlson E., Wann-Hanson C. & Pilhammar E. (2009) Teaching during clinical practice: strategies and techniques used by preceptors in nursing education. *Nurse Education Today* **29**(5), 522–526.
- Carlsson E. & Bengtsson M. (2015) Perceptions of preceptorship in clinical practice after completion of a continuous professional development course – a qualitative study part II. *BioMed Central Nursing* **14**(41), doi: 10.1186/s12912-015-0092-8.
- Chang A., Douglas M., Breen-Reid K., Gueorquieva V. & Fleming-Carroll B. (2013) Preceptors Perceptions of Their Role in a Pediatric Acute Care Setting. *The Journal of Continuing Education in Nursing* **44**(5), 211–217.
- DeWolfe J.A., Perkin C.A., Harrison M.B., Lashinger S., Oakley P., Peterson J.A. & Seaton F. (2010) Strategies to prepare and support preceptors and students for preceptorship. *Nurse Educator* **35**(1), 98–100.
- Early-Foley V., Myric F., Luhanga F. & Yonge O. (2012) Preceptorship: Using an ethical lens to reflect on the unsafe student. *Journal of Professional Nursing* **28**, 27–33.
- Heale R., Mossey S., Lafoley B. & Gorham R. (2009) Identification of facilitators and barriers to the role of a mentor in the clinical setting. *Journal of Interprofessional Care* **23**(4), 369–379.
- Heinonen N. (2003) *Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu barjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille.* Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 22. Helsinki.
- Henderson A., Fox R. & Malko-Nyhan K. (2006) An evaluation of preceptors' perceptions of educational preparation and organizational support for their role. *Journal of Continuing Education in Nursing* **37**(3), 130–136.
- Jokelainen M., Turunen H., Tossavainen K., Jamooskeeah D. & Coco K. (2011) A systematic review of mentoring nursing students in clinical placements. *Journal of Clinical Nursing* **20**(19–20), 2854–2867.
- Juntunen J., Ruotsalainen H., Tuomikoski A.-M. & Kääriäinen M. (2016) Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet terveysalalla – opiskelijaohjaajien käsitteitä. *Hoitotiede* **28**(2), 123–136.
- Kajander-Unkuri S. (2015) *Nurse competence of graduating nursing students.* Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos, Turku.
- Karjalainen T., Ruotsalainen T., Sivonen P., Tuomikoski A., Huhtala S. & Kääriäinen M. (2015) Opiskelijaohjaajien arvot omasta opiskelijaohjausosaamisestaan. *Hoitotiede* **27**(3), 183–198.
- Killiam L., Montgomery P., Luhanga F., Adamic P. & Carter L. (2010) Views on unsafe nursing students in clinical learning. *International Journal of Nursing Education Scholarship* **7**(1), 1–17.
- Kumar K. & Greenhill J. (2016) Factors shaping how clinical educators use their educational knowledge and skills on the clinical workplace: a qualitative study. *BMC Medical Education*, **16**, 68.
- Kälkäjä M., Ruotsalainen H., Sivonen P., Tuomikoski A.-M., Vehkaperä A. & Kääriäinen M. (2016) Opiskelijaohjauskäytännöt, - resurssit ja ohjaajat terveysalalla: opiskelijoiden näkökulma. *Hoitotiede* **28**(3), 229–242.
- Luojus K. (2011) *Ammattitaitoa edistävän barjoittelun ohjauksen toimintamalli – ohjaajien näkökulma.* Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta, Tampere.
- Meretoja R., Häggman-Laitila A., Lankinen I., Sillanpää K., Rekola L. & Eriksson E. (2006) Lähiohjaaja sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa. *Tutkiva Hoitotyö* **4**(2), 10–16.
- Myall M., Levett-Jones T. & Lathlean J. (2008) Mentorship in contemporary practice: the experiences of nursing students and practice mentors. *Journal of Clinical Nursing* **17**(4), 1834–1842.
- Mårtensson G., Engström M., Mamhidir A.G. & Kristoferzon M.L. (2013) What are the structural conditions of importance to preceptors' performance? *Nurse Education Today* **33**, 444–449.
- Omansky G.L. (2010) Staff nurses' experiences as preceptors and mentors: an integrative review. *Journal of Nursing Management* **18**, 697–703.
- OPM. (2006) *Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon – Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot.* Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 24. Helsinki.
- Polit D.F. & Beck C.T. (2012) *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice.* Ninth edition. Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia.
- PSSHP 2010. *Opiskelijaohjauksen laatusuosituks.* PDF-julkaisu. <http://www.vete.fi/julkaisu>. (12.4.2017)
- R Core Team. (2016) *R: A language and environment for statistical computing.* R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <https://www.R-project.org/> (12.4.2017)
- Revelle W. (2017) psych: Procedures for Personality and Psychological Research, Northwestern University, Evanston, Illinois, USA. <https://CRAN.R-project.org/package=psych> (12.4.2017)
- Salminen L., Stolt M., Koskinen S., Katajisto J. & Leino-Kilpi H. (2013) The competence and the cooperation of nurse educators. *Nurse Education Today* **33**, 1376–1381.
- TENK. (2012) *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa.* PDF-julkaisu. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje> (12.4.2017)
- Vierula J., Stolt M., Salminen L., Leino-Kilpi H. & Tuomi J. (2016) Nursing education research in Finland – a review of doctoral dissertations. *Nurse Education Today* **37**, 145–154.
- Wiseman R.F. (2013) Survey of advanced practice student clinical preceptors. *Journal of Nursing Education* **52**(5), 253–258.

Susanna Ruuskanen, TtM, Hoitotyön kliininen opettaja, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, susanna.ruuskanen@bus.fi

Elina Koota, TtM, Hoitotyön kliininen opettaja, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, elina.koota@bus.fi

Leena Timonen, THM, Hoitotyön kliininen opettaja, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, leena.timonen@bus.fi

Toni Haapa, TtM, TtT-opiskelija, Hoitotyön kliininen opettaja, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, toni.haapa@bus.fi

Mitja Lääperi, FM, Biostatistikko, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, mitja@laaperi.com

Maria Kääriäinen, TtT, Professori, asiantuntija, Oulun yliopisto, PL 5000, 90014 Oulun yliopisto, maria.kaariainen@oulu.fi

Riitta Meretoja, TtT, Dosentti, kehittämisspäällikkö, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, riitta.meretoja@bus.fi